

ons kenmerk

e-mailadres

telefoonnummer

Ministerie van Financiën
T.a.v. de heer W.B. Hoekstra
Postbus 20201
2500 EE DEN HAAG

datum: 5 juli 2021

Betreft: cashbeleid banken

Geachte heer Hoekstra,

ABN AMRO heeft sinds 1 juli – naast een aantal andere maatregelen – een limiet ingesteld voor het gratis opnemen van contant geld. RABO heeft soortgelijke plannen bekend gemaakt. De Consumentenbond vindt het belasten van contante geldopnames om een aantal redenen een uiterst onverstandige maatregel. Wij stellen daarnaast vast dat de argumentatie van de banken voor een belangrijk deel feitelijk onjuist is. Wij hebben onze bezwaren besproken met de sector, maar tot nu toe zonder resultaat. In deze brief gaan wij kort in op onze bezwaren tegen het beleid van de banken, en vragen wij u om in te grijpen.

Het belang van contant geld

Het belang van contant geld voor de markt en consumenten is evident, en is door DNB in haar rapport 'De rol en toekomst van contant geld' overtuigend vastgesteld. De belangrijkste constatering van DNB zijn de volgende:

- De inwisselbaarheid van privaat (giraal) geld in publiek geld (contant) blijft essentieel, ondanks het feit dat burgers en bedrijven privaat geld steeds meer en steeds vaker gebruiken. Het feit dat contant geld er is en dat men er over kan beschikken door omwisseling van giraal geld, schept vertrouwen in de girale euro.
- Als mensen in staat zijn om hun tegoed bij een bank om te zetten naar risicovrij publiek geld, draagt dat structureel bij aan de stabiliteit van het monetaire systeem als geheel. Het feit dat inwisselbaarheid naar contant geld mogelijk is werkt op die manier disciplinerend voor banken en biedt daardoor stabiliteit.
- Bij verstoringen van het girale betalingsverkeer fungeert publiek geld als effectief terugvalbetaalmiddel.
- De combinatie van publiek geld en privaat geld biedt keuze en zekerheid.
- Contant geld heeft door de vorm (fysieke bankbiljetten en munten) eigenschappen die voorzien in maatschappelijk belangrijke behoeften. Het gaat om de eigenschappen tastbaarheid, herkenning van waarde, niet-traceerbaarheid en onafhankelijkheid van elektronische systemen.
- Met contant geld kan iedereen zelfstandig betalen, ook mensen die moeite hebben met digitale ontwikkelingen.
- Dankzij de vormgeving van contant geld zijn mensen zich meer bewust van geldwaarde, en helpt het om binnen budget te blijven en schulden te voorkomen. Zo bevestigde het Nibud onlangs met een persbericht: [Nibud: houd het hebben en gebruiken van eigen geld gratis - Nibud - Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting](#)
- Bankbiljetten en munten zijn niet-traceerbaar wat bijdraagt aan privacy. Privacy is een grondwettelijk recht (artikel 10). Mensen hebben soms behoefte aan anonimiteit bij specifieke aankopen, bijvoorbeeld bij de apotheek of bij aankoop van een cadeau.

Dankzij de vorm is contant geld niet traceerbaar, waardoor de koper anoniem kan blijven en de ontvanger de betaaldata moeilijk commercieel kan aanwenden.

Bovendien betaalt iemand met contant geld onafhankelijk van de banken, die daardoor geen inzicht kunnen krijgen in betaaldata en dit evenmin commercieel kunnen aanwenden. Bij een anonieme betaling kunnen ook de autoriteiten niet meekijken.

Chartale infrastructuur: niet ontmoedigen

De Consumentenbond beschouwt het betalingsverkeer als de bloedsomloop van onze economie, met een groot maatschappelijk belang. Het heeft daarom het karakter van een nutsfunctie. De Betaalvereniging is dat met ons eens, getuige haar visie op het betalingsverkeer: [Missie en visie | Betaalvereniging Nederland](#) De banken hebben de maatschappelijke taak om de nutsfunctie in stand te houden. Particulieren betalen voor het hebben van een betaal- en spaarrekening. Met het beheren en uitzetten van het geld van consumenten realiseren banken bovendien elders inkomsten. Wij vinden dat de banken de kosten van het verrichten van hun maatschappelijke taken, zoals het faciliteren van de benodigde infrastructuur voor het in stand houden van cash, principieel niet mogen afwentelen op hun klanten.

Ontmoediging van het gebruik van chartaal geld is dus niet gepast. Het MOB, waarin ook de Nederlandse Vereniging van Banken participeert, onderschrijft deze stelling. In het rapport 'Naar een nieuwe visie op contant geld in Nederland' (mei 2020) staat hierover het volgende: '(...) Een goed functioneren van het contante betalingsverkeer vergt tevens een adequate chartale infrastructuur die door banken, waarde vervoerders en voldoende winkeliers wordt aangeboden. Een adequate chartale infrastructuur kan meebewegen met een dalend gebruik van contant geld, *maar behoort dat niet in de hand te werken*, blijft beschikbaar als terugvaloptie, waarbij contant geld voldoende bereikbaar en bruikbaar in winkels dient te blijven (pag. 25)

Banken dienen de chartale infrastructuur dus niet aan te tasten. Niettegenstaande dit door DNB en de sector vastgestelde uitgangspunt, werken ABN AMRO en RABO met hun beleid het dalend gebruik van contant geld nadrukkelijk in de hand.¹ Gezien het grote belang dat contant geld nog altijd heeft voor miljoenen consumenten, is dit een onlogische en onwenselijke maatregel. De banken gaan hiermee voorbij aan hun maatschappelijke functie.

Argumentatie banken: ondeugdelijk

De banken noemen twee belangrijke redenen voor het feit dat zij kosten in rekening gaan brengen voor het opnemen van contant geld. Allereerst stellen zij op basis van hun poortwachtersrol dat klanten met 'excessief' veel cash een groot risico vormen binnen het financiële systeem. Deze redenering is onnavolgbaar. Ons is op geen enkele manier duidelijk gemaakt of en in hoeverre het tarifieren van geldopnames een klap aan criminelen met witwaspraktijken zou toebrengen. Het ligt veel eerder voor de hand dat banken zich richten op het signaleren van het *storten* van grote hoeveelheden contant geld om witwaspraktijken te voorkomen. Nog afgezien van het ontbreken van de logica achter de maatregelen, zullen criminelen zich niet laten afschrikken door een fee van vijf euro per opnametransactie vermeerderd met een percentage van het opnamebedrag. Terwijl die voor de gemiddelde consument die zijn eigen geld opneemt tot een onredelijke kostenverhoging leidt.

Wij stellen vast dat goedwillende, niet-criminele burgers over een kam worden geschoren met criminelen en geconfronteerd worden met kosten die op geen enkele manier bijdragen aan het doel dat de banken zeggen te hebben.

Ten tweede stellen de banken dat de kosten van het opnemen van contant geld toenemen, wat het ontmoedigen van het gebruik van cash en heffen van een tarief zou rechtvaardigen.

---

¹ Niet alleen door kosten te rekenen voor het opnemen van cash, maar ook door het voor ondernemers steeds duurder te maken om contant geld af te storten; en door het aantal geldautomaten sneller af te bouwen dan afgesproken in het Maatschappelijk Overleg Betalingsverkeer

Nog afgezien van het feit dat de banken met een dergelijke redenering hun in deze brief al eerder genoemde maatschappelijke verantwoordelijkheid ontlopen, is deze feitelijk onjuist. De banken baseren zich op het feit dat de kosten *per transactie* zijn gestegen. Echter, de totale kosten voor cash zijn de laatste jaren aanzienlijk gedaald. De stijgende kosten per transactie zijn louter het gevolg van minder cashbetalingen, wat de banken zelf bevorderen, en spelen geen rol van betekenis in de financiële resultaten van de banken. Opmerkelijk in dit verband is het feit dat het door de banken ingezette beleid dubbel positief voor hen uitpakt: niet alleen dalen de totale kosten van cash, maar het geringere aantal cash-transacties leidt ook tot méér pin-transacties. En voor die extra pintransacties krijgen de banken een fee (van enkele centen per transactie) terwijl de kosten van extra transacties vrijwel nul zijn. Anders gezegd: *de hogere cashkosten per transactie leiden tot lagere kosten voor cash en hogere opbrengsten voor pin.*² De Consumentenbond stelt derhalve vast dat het door ABN AMRO en RABO ingezette beleid nadelig uitpakt voor consumenten, die daarmee opdraaien voor hogere inkomsten van de banken waar zij hun geld hebben gestald.

Consumentenbond wil maatregelen

Met het stigmatiseren van cash gaan de banken voorbij aan hun maatschappelijke rol, en duperen zij grote groepen consumenten. De banken zeggen hiermee witwaspraktijken tegen te gaan, maar maken dit op geen enkele manier aannemelijk. De banken stellen dat de kosten van cash de pan uitrijzen, maar geven hiermee een onjuiste voorstelling van zaken. Met het foutief 'framen' van deze veronderstelde oplopende kostenpost stimuleren de banken het aantal pinbetalingen, waarmee zij hun inkomsten vergroten - ten koste van consumenten. De Consumentenbond stelt, met DNB, vast dat de behoefte aan cash in de afgelopen decennia aanzienlijk is afgenomen. De verwachting is dat deze afname zal doorzetten. Het zijn echter de consumenten die het tempo van deze afname dienen te bepalen, niet de banken.

De banken zijn niet bereid om hun beleid terug te draaien, ondanks de naar onze overtuiging terechte bezwaren van de Consumentenbond en andere maatschappelijke organisaties. Daarom verzoekt de Consumentenbond u dringend om met gepaste maatregelen te bewerkstelligen dat de genomen besluiten worden teruggedraaid, en te voorkomen dat andere banken vergelijkbare maatregelen nemen. De Consumentenbond heeft hiertoe concrete ideeën uitgewerkt, waarover wij graag op korte termijn met u van gedachten wisselen. Wij zien uw reactie met veel belangstelling tegemoet,

Met vriendelijke groet,
Consumentenbond

Sandra Molenaar
algemeen directeur

c.c.: deelnemers Maatschappelijk Overleg Betalingsverkeer, Nibud

---

² Zie pagina 27 van de Occasional Study van DNB over contant geld (Jurgen Spaanderman)